

OKUL KÜLTÜRÜ ÜZERİNE YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ: BİR İÇERİK ANALİZİ ÇALIŞMASI

A Study Of Graduate Studies On School Culture: A Content Analysis Study

Gülcan DEVİREN

Milli Eğitim Bakanlığı, Ergani Sultan Abdülhamit Han Anadolu Lisesi, Diyarbakır/Türkiye
ORCID: 0000-0002-7390-0574

Azize TUNÇ ACAR

Milli Eğitim Bakanlığı, Mermer Bucağı İlkokulu, Diyarbakır/Türkiye
ORCID: 0000-0002-1521-8286

Delal AKIN BARUT

Milli Eğitim Bakanlığı, Ali Emiri Anadolu Lisesi, Diyarbakır/Türkiye
ORCID: 0000-0003-0771-9248

Hanifi ÇAÇAN

Milli Eğitim Bakanlığı, Mehmetçik Anadolu Lisesi, Diyarbakır/Türkiye
ORCID: 0000-0003-3363-714X

Müge SAYLAK AKTAY

Milli Eğitim Bakanlığı, Yenişehir İlkokulu, Diyarbakır/Türkiye
ORCID: 0000-0002-3324-5245

Cite As: Deviren, G., Tunç Acar, A., Akın Bulut, D., Çaçan, H. & Saylak Aktay, M. (2021). "Okul Kültürü Üzerine Yapılmış Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi: Bir İçerik Analizi Çalışması", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 7(42): 446-453.

ÖZET

Araştırmanın amacı, Türkiye’de 2010–2020 yılları arasında eğitim kurumlarında okul kültürü konulu tezleri incelenmesi ve genel eğilimlerini belirlemeyi amaçlamaktır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmanın veri kaynağı olan tezler genel ağdan Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi sitesinden "Okul Kültürü" anahtar kelimesi üzerinden tarama yapılarak 2010-2020 yıllarını kapsayan 85 tez çalışması üzerinde araştırma yapılmıştır. Yapılan bu araştırmalar doküman incelenmesi yoluyla tezler yayımlandığı yıl, danışmanın unvanı, araştırmacının cinsiyeti, tezlerin türüne, yazıldığı üniversite, araştırmanın yöntemi ve veri toplama araçları, örneklem büyüklüğüne göre dağılımı açısından değerlendirilmiştir. Çalışmadan ulaşılan sonuçlar: Eğitim kurumlarında okul kültürü konulu tezlerin yıllara göre dağılımına bakıldığında en çok tezin 2019, 2017 ve 2015 yılında yayımlandığı, 2010, 2011, 2012, 2013 yıllarında en az tez yayımlandığı saptanmıştır. Eğitim kurumlarında okul kültürü konulu çalışmaların sayısı (2010-2020) belirgin bir artış olduğu saptanmıştır. Araştırmaların çoğu yüksek lisans tezidir. Bulgulara göre en fazla kullanılan ölçme aracı ölçeklerdir. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre en fazla nicel yöntem kullanılmıştır. Araştırmaların çoğunda 101-500 aralığı örnekleme kullanılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Okul, Kültür, Okul Kültürü

ABSTRACT

The purpose of the study, school culture in educational institutions in Turkey between the years of 2010-2020 his thesis is to examine and aimed to identify general trends. The data source of this study, in which the qualitative research method is used, the theses, which are the data source, were searched on the website of the Council of Higher Education (YÖK) National Thesis Center on the keyword "School Culture" and research was conducted on 85 thesis studies covering the years 2010-2020. Through document analysis, these researches were evaluated in terms of the year the theses were published, the title of the advisor, the gender of the researcher, the type of the thesis, the university where the thesis was written, the method of the research, and the data collection tools, distribution by sample size. Results obtained from the study: Considering the distribution of theses on school culture in educational institutions by years, it was found that the most theses were published in 2019, 2017 and 2015, while the least number of theses were published in 2010, 2011, 2012 and 2013. It has been determined that there is a significant increase in the number of studies on school culture in educational institutions (2010-2020). Most of the studies are master theses. According to the findings, the most used measurement tool is scale. According to the results obtained in the study, quantitative method was used the most. Most of the studies used the 101-500 range sample.

Keywords: School, Culture, School Culture

1.GİRİŞ

İnsanların yapısı gereği sosyal bir varlık olduğunda toplumsal olarak yaşamaktadır. Kişi ilk ailesiyle etkileşime girerek bu sayede yaşadığı toplumun kültürünü de öğrenmektedir. Bireyin bir sonraki sosyal etkileşim alanı ise okuldur. Okullarında kendi has bir kültürü mevcuttur. Okul kültürü, süreç içerisinde okulda meydana gelen hayat tarzıdır. Okulda zamanla okuldaki paydaşların karşılıklı etkileşimleri ve paylaşımları okulun kendine has kültürünü oluşturmaktadır. Dolayısıyla okuldaki bu kültür: inanç, tutum, değerler, beklentiler, normlar ve eğilimlerin toplamından meydana gelmektedir. Okul ortamında

öğretmenlerin nasıl davranması gerektiğini, nelere değer vermesi gerektiği ve nelere önem vermesi gerektiği hakkında ortak bir kanı oluşmaktadır. Bundan dolayı okulun temel amaçlarının biri öğrencileri kendisini gerçekleştirme ve sosyalleşmesinde de okul kültürü önem arz etmektedir (Balcı, 2007: 187). Özellikle 21. yüzyılda her alanda görülen gelişim ve dönüşümle paralel olarak kültür, eğitim, bilgiye ulaşım ve paylaşım gibi konularda da gelişim ve dönüşüm hızını arttırmış ve her geçen gün de arttırmaktadır. Eğitimde dönüşüm hızının yakalanması ve eğitimin dönüştürebilmesi için okullara ve doğal olarak eğitim yöneticileri görevler düşmektedir. Yöneticilerin çalıştığı kurumlarda güçlü bir okul kültürü oluşturması gelişim ve dönüşüm sürecini daha aktif bir şekilde gerçekleştirmektedir. Oluşan bu güçlü okul kültürü öğretmenlerin örgüte aidiyetlik ve motivasyon düzeylerini de arttıracaktır.

Kültür, günümüze kadar farklı bilim dallarındaki (sosyoloji, antropoloji, sosyal antropoloji, etimoloji, psikoloji ve tarih gibi) bilim insanlarının üzerinde konuştuğu, araştırdığı ve tartıştığı ancak ortak bir tanımlanması yapılması epey zor olan bir kavramdır. Araştırmalarda kültürle ilgili pek çok tanımlama yapılmıştır. Yapılan tanımlardan bazıları: “Kültür, bilinçsiz olarak kabul edilen, olayların nasıl görüleceği, nasıl değerlendirileceği ve nasıl davranılacağı ile ilgili, sosyal olarak iletilen derin düşünme kalıpları ve insan deneyimlerine anlam verme yollarıdır.” (Deal ve Peterson, 1990: 8). Kültür tanımlayacak olursak, insanların süreç içerisinde kendiliğinden ve kastlı bir şekilde oluşturduğu, bireyi ve toplumu etkileyen aynı zamanda kontrol ettiği maddi ve manevi değerler tümüne olarak tanımlanabilir. Kültürün, toplumun bireyler üzerinde bir denetleme mekanizması görevi üstlendiğini, toplumdaki bireylerin geçerli normlar, değerler ve değer yargılarına göre davrandığı söylenilebilir. Aynı zamandan toplumdaki bireylerin topluma uyum sağlama, toplumla entegrasyon ve toplumsal düzeni sağlama gibi önemli görevleri mevcuttur.

Peters ve Waterman okul kültürü kavramını örgüt kültürü kuramına dayandırarak eğitim yönetiminde yeni bir anlayışın meydana gelmesini sağlamışlardır (Buluç, 2013: 109). Her örgütte olduğu gibi eğitimin yapı taşı olan okulların da kendine has bir okul kültürü mevcuttur. Köse (2010) göre okul kültürü, okuldaki paydaşların inançlarını, yeteneklerini, değerlerini, okul ortamındaki durum ve olgulara kattıkları manaları, davranış şekillerini, devam ettikleri alışkanlıklarını, anlayışlarını ve saygıltılarını tanımlamaktadır. Süreç içerisinde bu paradigmlar, inançlar ve alışkanlık haline gelir ve aynı zamanda değişim yaşayarak varlığını sürdürerek okul kültürünü meydana getirir. Toplumsal etkiye açık olan okul kültürü, hem toplumdaki etkilenir hem de toplumu etkiler.

Okulların diğer kurumlarda ayıran en önemli özelliği girdisinin insan olmasıdır. İnsan, okulların girdisi olduğu gibi aynı zamanda çıktısıdır. Dolayısıyla okullar eğitim sisteminin en önemli ayağı olduğu söylenebilir. Okul kültürü, öğrencileri, öğretmenleri, yöneticileri, diğer personelleri ve aynı zamanda toplumu etkileyebilme potansiyeline sahiptir. Bundan dolayı okulun resmi olmayan yanı sıra resmi tarafından, kişisel boyutu kurumsal boyutundan, etki alanı ise yetki alanından daha geniştir (Bursalıoğlu, 2015: 33). Okul kültürü gittikçe daha fazla önem kazanmaktadır. İlâveten okul kültürü öğretmenler arasındaki ilişkilerini etkilediği gibi velilerle, yöneticilerle ve öğrencilerle olan ilişkilerini de etkiler. Buna ilâveten okul kültürü farklı fikirlerin uygulama yöntemlerini, okuldaki sorunların çözüm yöntemlerini, çalışanların işlerinde ne biçimde çalışacağını da etkilemektedir (Rosenholtz, 1991, Aktaran Terzi, 2005: 424). Toplumun kültürel değerlerini okul kültürünü etkileyebilmektedir. Aslında okul kültürü ile toplum kültürü birbirinden etkilenir ve kültürel olarak değişimine öncü olduğu söylenilebilir. Eğitimde pozitif bir okul kültürü oluşmasında değerlerin, inançların, normların vb. dışında yöneticilerin ve öğretmenlerin uyumu çok önemlidir (Fırat, 2010: 75). Okulların kültürü ile ilgili yapılan araştırmalarda, okulun kültürünü oluşturan etmenlerin başında öğretmen, öğrenci, yönetici ve diğer personellerin arasındaki karşılıklı etkileşimleri gelmektedir (Celep, 2002 :358).

Her örgütte olduğu gibi okullarda kendisine has bir kültür oluşturur. Kültür örgütün içinde mi üretilir? dışarıdan mı gelir? Örgütsel özellik midir? tartışmaları devam etmektedir. Kültür kişilerin olduğu kadar örgütlerin de dünyayı kale alma biçimini belirler, problemlerle nasıl başa çıkılacağına hatta nasıl mutlu olunacağına ve nasıl üzüleceğine çerçevesini çizer. Metaforik olarak ifade edersek, örgütün DNA'sıdır (Terzi, 2016). Örgüt için yaşamsal anlam taşıyan kültürün okullarda örgütsel davranışın çözülmesinde de büyük önem arz etmektedir. Okulda yapılan her türlü etkinliklerin içinde kültürel değerleri taşımaktadır. Okul, bireylerin toplumda aidiyetlik duygusu, biz duygusunu gelişmesini ve aynı zamanda toplum barışık olmasını amaçlamaktadır. Bireylerin okullara bağlanmaları, okullarıyla övünmeleri bireyler arasında ortak bir kültür meydana getirilmesine bağlıdır (Şişman, 2002: 114). Bir okulun süreklilik etkisiyle birlikte akademik başarı elde etmek için okul müdürünün yapabileceği en etkili şey, yenilik ve büyümeye açık fakat esas değerlerden ödün vermeyen bir okul kültürü meydana getirmek ve benimsetmektir (Kozlu, 1988: 67). Öğretmenlerin ait olduğu kültür, okulda var olan kültürü hem etkilemektedir hem de etkilenmektedir. Okulun

öğretmenleri arasındaki değer, inanç ve törelerin birbirleriyle etkileşimi olumlu veya olumsuz çıktılara neden olabilir. Fakat olumlu bir okul kültürü oluşturulursa öğretmenlerin örgütsel tükenmişlik, okuldan yabancılaşma, düşük motivasyon ve benzeri negatif duygulara meydan gelmeyecektir. Buna ek olarak güçlü bir okul kültürü varsa ortamda 6 girdisi olduğu gibi aynı zamanda çıktısıdır. Dolayısıyla okullar eğitim sisteminin en önemli ayağı olduğu söylenebilir. Okul kültürü, öğrencileri, öğretmenleri, yöneticileri, diğer personelleri ve aynı zamanda toplumu etkileyebilme potansiyeline sahiptir. Bundan dolayı okulun resmi olmayan yanı sıra resmi tarafından, kişisel boyutu kurumsal boyutundan, etki alanı ise yetki alanından daha geniştir (Bursalıoğlu, 2015: 33). Okul kültürü gittikçe daha fazla önem kazanmaktadır. İlâveten okul kültürü öğretmenler arasındaki ilişkilerini etkilediği gibi velilerle, yöneticilerle ve öğrencilerle olan ilişkilerini de etkiler. Buna ilâveten okul kültürü farklı fikirlerin uygulama yöntemlerini, okuldaki sorunların çözüm yöntemlerini, çalışanların işlerinde ne biçimde çalışacağını da etkilemektedir (Rosenholtz, 1991, Aktaran Terzi, 2005: 424).

Öğretmenlerin güncelleme imkanı veren, veli işbirliği olduğu ve öğrencilerin kendi kendine öğrendiği bir okul kültüründe güçlü ve pozitif bir ortamın olduğu söylenilebilir (Bilgin, 2018: 67). Öğrencilerin ve öğretmenlerin ve diğer personellerin okul yöneticilerine karşı güven oluşturulmasında, okula örgütsel bağlılık düzeylerinin artırılmasında okul kültürü çok önemli bir etkiye sahiptir. Pozitif ve güçlü bir okul kültürün öğretmenlerin iş doyum düzeyleri, performanslarını, memnuniyetlerini ve yeterliliklerini pozitif bir şekilde etkiler ve dolayısıyla öğrencilerin akademik başarılarını ve tutumlarını da dolaylı bir şekilde etkilemiş olur (Recepoglu, 2014 : 219).

Sonuç itibarıyla okuldaki bütün personellerin birbirleriyle olan ilişkilerini, her pesonelin inançlarını değerlerini, davranış biçimlerini ve aynı zamanda okuldaki akademik başarıyı ya da başarısızlığı büyük ölçüde okul kültürü etkili olduğu söylenilebilir. Literatürde okul kültürü üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların incelenmesi: bir içerik analizi çalışmasına rastlanılmamıştır. Bu araştırma alan yazına sunacağı katkılar açısından önem taşımaktadır.

Bu araştırma, 2010-2020 yılları arasında okul kültürü konusunda YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde ve ULAKBİM ulusal veri tabanında erişime açık olan yayınlanmış tezlerin belirlenen kriterlere göre analiz yapılmıştır. Dolayısıyla çerçevesinde, tezler yayınlandığı yıl, danışmanın unvanı, araştırmacının cinsiyeti, tezlerin türüne, yazıldığı üniversite, araştırmanın yöntemi ve veri toplama araçları, örneklem büyüklüğü gibi farklı kategori değişkenleri araştırılmayı amaç edinilmiş, elde edilen bulgular bundan sonra bu alanda yapılacak olan çalışmalara rehber olacaktır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Araştırma Soruları;

1. Yayınlandığı yıla göre dağılımı nasıldır?
2. Tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımı nasıldır?
3. Araştırmacıların cinsiyetlerine göre dağılımı nasıldır?
4. Tezlerin türlerine göre dağılımı nasıldır?
5. Yazıldığı üniversiteye göre dağılımı nasıldır?
6. Tezlerin araştırma yöntemine göre dağılımı nasıldır?
7. Tezlerin veri toplama aracına göre dağılımı nasıldır?
8. Tezlerin örneklem büyüklüğünün dağılımı nasıldır?

2.YÖNTEM

Araştırmada Okul kültürü ile ilgili Türkiye'de yapılmış lisansüstü tez çalışmalarını incelemek amacıyla içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi çeşitli kaynaklardan elde edilen nitel verilerin analiz edilerek, niceliksel değerlendirmeler yapılması ve verilerden anlam çıkarılması sürecidir (Bauer, 2003; Salanda, 2011). Araştırma 2010- 2020 dahil olmak üzere toplam 48 yüksek lisans tezine ulaşılmıştır. Bu çalışmalar <http://www.tez.yok.gov.tr> adresinden özetinde "okul kültürü", anahtar kelimesi taranarak elde edilmiştir.

2.1. Veri Toplama Aracı

Araştırmacı tarafından oluşturulan "Tez Kodlama Formu" kullanılarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu çerçevede çalışma, amaçlı olarak seçilmiş toplam 72 adet yüksek lisans ve doktora tezlerinden ulaşılabildiği kısıtlı olmayan 54 çalışma üzerinde yürütülmüştür. Tez kodlama formu, tezler yayınlandığı yıl, konu alanları, hazırlandığı üniversite, enstitü, alanı, yöntemi, veri toplama araçları, örneklem türü ve örneklem büyüklüğü açısından incelenmiştir.

2.3. Veri Analizi

Lisansüstü tez çalışmaları belirlenen ölçütlere bağlı kalınarak veriler tablolştırılmıştır. Verilerin analizinde frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır. Güvenilirliği için araştırmacılar tez çalışmalarını kategorilere göre ayrı ayrı incelemiş, iki araştırmacının elde ettiği veriler kullanılarak, puanlayıcılar arasında uyum yüzdesi hesaplanmıştır. Uyum yüzdesi % 90 olarak bulunmuştur. (Şencan, 2005). Bu durum araştırmacıların verileri arasında yüksek seviyede bir uyum olduğunu göstermektedir.

3.BULGULAR

Araştırmanın bu bölümde tezler yayınlandığı yıl, danışman, araştırmacının cinsiyeti, tezlerin türüne, yazıldığı üniversite, araştırmanın yöntemi ve veri toplama araçları, örneklem büyüklüğü açısından değerlendirilmesi yapılmıştır.

3.1. Yayınlanan Tezlerde Yıllara Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında incelenen tezlerde 2010-2020 yılları arasında yıllara göre dağılım hakkında elde edilen veriler aşağıdaki **Tablo 1**'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Tezlerde Yıllara Göre Dağılımı

Tezlerin Yazıldığı Yıllar	f	%
2010	4	4.7
2011	3	3.5
2012	4	4.7
2013	3	3.5
2014	9	10.6
2015	16	18.8
2016	9	10.6
2017	10	11.8
2018	4	4.7
2019	16	18.8
2020	7	8.2
Toplam	85	100.0

Tablo 1'de görüldüğü üzere, en fazla 2015 (% 18.8) ve 2019 (18.8) yıllarında, daha sonra 2017 (%11.8)) yıllarında çalışma yapıldığı görülmüştür. En az çalışma ise 2011 (% 3.5) ve 2013 (% 3,5) yıllarında çalışma yapıldığı saptanmıştır.

3.2. Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Eğitimde okul kültürü konulu tez danışmanlarını unvanlarına göre dağılımı Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Tezlerin Danışman Unvanları	f	%
Prof.Dr.	25	29.4
Doç.Dr.	24	28.2
Dr. Öğr. Üyesi	36	42.4

Tablo 2' daki veriler ışığında, tezlerin % 42.4 ile en fazla Dr. Öğr. Üyesi unvanlı danışmanların görev aldığı saptanmıştır. En az görev yapan danışmanlar ise Doç. Dr. unvanlı (% 28.2) danışmanlardır.

3.3. Araştırmacıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Eğitim kurumlarında okul kültürü konulu yüksek lisans tezleri yazarların cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 3. Araştırmacıların Cinsiyetleri

Yüksek Lisans Tezleri Cinsiyeti	f	%
Kadın	37	43.5
Erkek	48	56.5

Tablo 3'te veriler ışığında yüksek lisans tezlerinin araştırmacılarının % 56.5' i erkek, %43.5' i ise kadın olduğu saptanmıştır.

3.4. Lisansüstü Tez Çalışmalarının Türlerine Göre Dağılım

Eğitim kurumlarında okul kültürü konulu lisansüstü tez çalışmalarının türleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Lisansüstü Tez Çalışmalarının Türleri

Lisansüstü Tez Çalışmalarının Türleri	f	%
Doktora tezi	6	7.1
Yüksek lisans	79	92.9

Tablo 4' e göre okul kültürü ile ilgili tezlerin % 92.9'un yüksek lisans tezi, % 7.1'inin ise doktora tezi olduğu görülmektedir. Bu durumda okul kültürü genellikle yüksek lisans tezlerinde tercih edilen bir konu olduğu söylenebilir.

3.5. Yüksek Lisans Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Eğitim kurumlarında okul kültürü konulu tezlerin üniversitelere göre dağılımı Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Yüksek Lisans Üniversitelere Göre Dağılımı

Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı	f	%
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	3	3.5
Ahi Evran Üniversitesi	1	1.2
Anadolu Üniversitesi	1	1.2
Ankara Üniversitesi	2	2.4
Atatürk Üniversitesi	1	1.2
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	1	1.2
Bahçeşehir Üniversitesi	3	3.5
Beykent Üniversitesi	1	1.2
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	1.2
Çukurova Üniversitesi	2	2.4
Dicle Üniversitesi	1	1.2
Düzce Üniversitesi	1	1.2
Erciyes Üniversitesi	2	2.4
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	5	5.9
Fatih Üniversitesi	1	1.2
Fırat Üniversitesi	3	3.5
Gazi Üniversitesi	4	4.7
Gaziantep Üniversitesi	2	2.4
Hacattepe Üniversitesi	1	1.2
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	1	1.2
İnönü Üniversitesi	2	2.4
İstanbul Aydın Üniversitesi	5	5.9
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversite	6	7.1
İstanbul Üniversitesi	1	1.2
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	1	1.2
Maltepe Üniversitesi	1	1.2
Marmara Üniversitesi	5	5.9
Mersin Üniversitesi	2	2.4
Mevlana Üniversitesi	1	1.2
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	1.2
Okan Üniversitesi	4	4.7
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1	1.2
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	1	1.2
Sakarya Üniversitesi	1	1.2
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	1	1.2
Süleyman Demirel Üniversitesi	1	1.2
Trakya Üniversitesi	4	4.7
Türk Hava Kurumu Üniversitesi	1	1.2
Uşak Üniversitesi	2	2.4
Yeditepe Üniversitesi	4	4.7
Yıldız Teknik Üniversitesi	2	2.4
Zirve Üniversitesi	1	1.2

Tablo 5 'teki veriler ışığında, 42 farklı üniversite yazıldığı tespit edilmiştir. Bu üniversitelerden en fazla tez çalışmanın İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi(% 7,2) olduğu görülmektedir.

3.6. Tezlerde Kullanılan Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı

Eğitim kurumlarında okul kültürü konulu tezlerin kullanılan araştırma yönteminin dağılımı Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Tezlerde Kullanılan Araştırma Yönteminin Dağılımı

Tezlerde Kullanılan Araştırma Yöntemi	n	%
Karma	1	1.2
Nicel	77	90.6
Nitel	7	8.2

Tablo 6'da görüldüğü üzere incelenen tezlerde en çok kullanılan araştırma yöntemi % 90.6 ile nicel yöntemdir. Tabloya göre en az kullanılan yöntem ise karma yöntem % 1.2 olarak tespit edilmiştir.

3.7. Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

İncelenen tezlerde kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bulgular aşağıdaki tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Araçlarının Kullanımı

Veri Toplama Araçları	f	%
Anket	10	11,8
Doküman	1	1,2
Envanter	1	1,2
Görüşme	7	8,2
Meta- analiz	1	1,2
Ölçek	65	76,5

Tablo 7 'te verilen bulgular ışığında yapılan incelemede veri toplama aracı olarak en sık ölçek (%76,5) seçeneği kullanıldığı tespit edilmişti. Araştırmacılar en az tercih edilen ise doküman, envanteri ve meta-analizi (% 1.2) veri toplama araçları kullanmışlardır.

3.8. Tezlerin Örneklem Büyüklüğü Dağılımı

Örneklem büyüklüğü bakımından sınıflandırılan tezlerden elde edilen veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 8. Tezlerde Kullanılan Örneklem Büyüklük Dağılımı

Tezlerde Kullanılan Örneklem Büyüklük	f	%
1-100	8	9.4
101-500	61	71.8
501 ve daha fazla	16	18.8

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, sırasıyla 101-500 (%56.56) aralığında, 501 ve daha (% 18.8) ve 1-100 (% 9,4) aralığında sayı örneklem olarak kullanıldığı saptanmıştır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Araştırmada, Türkiye'de 2010–2020 yılları kapsayan eğitim kurumlarında okul kültürü üzerine yazılmış tezlerin incelenmesi ve genel eğilimlerini belirlemeye yönelik bir içerik analizi çalışmasıdır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi sitesinden okul kültürü konulu tam metin olarak ulaşılabilen 85 tez üzerinden belirli kategoriler doğrultusunda değerlendirme yapılmıştır.

Araştırma 2010–2020 yılları arasında ülkemizde eğitim kurumlarında okul kültürü üzerine yapılmış tezleri incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda elde edilen bulgular araştırmanın alt amaçları kapsamında tartışmaya sunulmaktadır. Eğitim kurumlarında tezlerin 2010 yılından itibaren yazıldığı yıllara bakıldığında 2020 yılına kadar geçen zaman diliminde özellikle tezlerde sayı olarak dalgalanmalar olmuş olsa da giderek arttığı söylenilebilir. Okul kültürü hem önemli hem de güncel bir konu olması, bireyi ve toplumu yakından ilgilendirmesi, eğitimde tez yazan araştırmacıların daha çok dikkatini çektiği söylenilebilir. Eğitim kurumlarında okul kültürü konulu tezlerin yıllara göre dağılımına bakıldığında en fazla tezin 2019, 2017 ve 2015 yılında yayımlanırken 2010, 2011, 2012, 2013 yıllarında en az tez yayımlandığı görülmektedir.

Eğitim kurumlarında örgüt kültürü konulu tezlerinin (2010- 2020) danışman unvanlarının dağılımı araştırıldığında, doktora tezlerinde en fazla Prof. Dr. unvanlı danışmanların görev aldığı görülmektedir. Tezlerin danışman unvanı en fazla Dr. Öğr. Üyesi unvanlı danışmanların, en az ise Doç. Dr. unvanlı danışmanların görev aldığı görülmektedir. Dr. Öğr. Üyesi unvanlı danışmanların sayıca fazla olma nedeni

doçent olma ve alanında uzmanlaşmak için gayret gösterdikleri söylenilebilir. Elde edilen bulgular ışığında erkek araştırmacıların tez çalışmalarında kadın araştırmacılara göre daha fazla yer aldığı görülmüştür. Her iki cinsiyetin tez çalışmalarında fazlaca yer almasının bilgi çeşitliliği sağlayacağı düşünüldüğünden kadın araştırmacıların desteklenerek okul kültürü alanında çalışmalarına teşvik edilebilir.

Üniversitelerden en fazla tez çalışması İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi (% 7,2) yapılmıştır. Ülkemizde okul kültürü konulu çalışma 42 farklı üniversite yazıldığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla eğitim kurumlarında okul kültürünün araştırılıp incelenmesi gereken önemli bir konu olduğu söylenilebilir. Okul kültürü ile ilgili tez çalışmalarını en çok yüksek lisans tezi olarak tercih edilmektedir. Araştırmalarda doktora tezlerinin yüksek lisans tezleri göre daha az olmasının nedeni doktora alımların az olması ve doktora sürecinin zorlu ve daha uzun bir zaman dilimini kapsadığı söylenilebilir.

Eğitim kurumların okul kültürü konulu tezlerde (2010-2020) kullanılan araştırma yönteminin dağılımına bakıldığında, incelenen tezlerde en çok nicel araştırma yönteminin kullanıldığı, en az kullanılan yöntemin karma yöntem olduğu tespit edilmiştir. Araştırmalarda, nicel yöntemin sayısal verilere dayalı olması ve aynı zamanda ölçülmek istenen davranışın daha objektif ölçtüğünden tercih edildiği söylenilebilir. Okul kültürü alanında birden fazla ölçek olması nicel yöntemin kullanılması etkilediği söylenilebilir. Yapılan çalışmalarda karma yöntemin kullanılması, zaman ve emek açısından daha zor ve sıkıntılı olmasından kaynaklı az tercih edildiği söylenilebilir. Eğitim kurumlarında okul kültürü konulu tezlerde (2010-2020) kullanılan veri toplama araçları incelendiğinde, tezler en çok kullanan ölçme araçları ve teknikleri olarak ölçek gelmektedir. Tezlerde daha çok nicel yöntem kullanıldığı için veri toplama aracı olarak ölçek büyük oranda tercih edildiği söylenilebilir.

Eğitim kurumlarında okul kültürü konulu tezlerde (2010-2020) kullanılan örneklem büyüklüklerine incelendiğinde, tezlerde en çok kullanılan örneklem büyüklüğü “101-500” kategorisinde olmuştur. Çünkü okul kültürü konulu araştırmalarında daha çok nicel yöntemi tercih ettiği ve veri toplamak için ölçek kullanıldığında buna paralel olarak örneklem büyüklüğü de bu kategoriden oluştuğu söylenilebilir. Eğitim kurumlarında okul kültürü konulu çalışmaların sayısı (2010-2020) belirgin bir artış olduğu saptanmıştır. Eğitim kurumlarında okul kültürü konusunda yapılan tezlerde en çok İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda ülkemiz genelinde birçok üniversitede ilgilenilen bir araştırma konusu olduğu tespit edilmiştir.

Eğitim kurumlarında okul kültürü konusunda yapılan tezlerde en fazla nicel yöntem kullanılmıştır. Karma yöntem (nicel-nitel) yapılan çalışmaya sayısının yetersi olduğu belirlenmiştir. Eğitim kurumlarında okul kültürü konusunda yapılan tezlerde en çok yüksek lisans tezlerinde çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Eğitim kurumlarında okul kültürü konusunda yapılan tezlerde danışman olarak görev alanlar en çok Dr. Öğr. Üyesi unvanlı öğretim üyelerinin olduğu tespit edilmiştir. Eğitim kurumlarında okul kültürü konusunda yapılan tezlerde en çok tercih edilen örneklem büyüklüğünün “101 -500” aralığındaki kategori olduğu saptanmıştır. Eğitim kurumlarında okul kültürü konusunda yapılan tezlerde veri toplama aracı olarak en çok ölçek tercih edildiği saptanmıştır. Eğitim kurumlarında okul kültürü konusunda yapılan tezlerde araştırmacı erkeklerin, kadın araştırmacılarına sayıca fazla olduğu saptanmıştır. Eğitim kurumlarında okul kültürü konusunda yapılan tezlerde çoğu yüksek lisans tezidir.

Sonuç olarak; literatürde eğitim kurumlarında okul kültürü konusunda 2010-2020 yıllarını kapsayan süreçte bir içerik analizine rastlanılmamıştır. Bu çalışmada eğitim kurumlarında okul kültürü konusunda 2010-2020 yıllarını kapsayan tezleri çeşitli kategorilerde incelenmiştir. Çalışmada elde edilen bulguların gelecekte yapılacak olan araştırmalara katkı sağlaması açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

4.2. Öneriler

Eğitim kurumlarında okul kültürü konulu doktora tezlerinin çalışma sayısı yüksek lisans çalışmalarına nazaran az olduğundan çalışma sayısı desteklenerek artırılabilir.

Eğitim kurumlarında okul kültürü konusunda daha kapsamlı, geçerli ve güvenilir bulgulara ulaşmak için nitel veya karma yöntem çalışmalara daha çok yer verilebilir.

Eğitim kurumlarında okul kültürü konusunda yapılan tezlerde en çok tercih edilen örneklem büyüklüğünün “101 -500” Aralığındaki kategori olduğu, yapılan çalışmalarda daha çok nicel yöntem kullanıldığından evreni daha güçlü temsil etmek için örneklem sayısının artırılabilir.

Elde edilen bulgular ışığında, 2010–2020 yılları kapsayan eğitim kurumlarında okul kültürü üzerine toplam 85 yazılmış tez mevcuttur. Okullar için hayati önem taşıyan okul kültürünün önemini vurgulamak ve daha çok fikir elde etmek açısından daha çok tez yazılabilir.

Bu araştırma kapsamı YÖK tez veri tabanındaki tezler incelenmiştir. Özellikle makalelerde okul kültürü konulu çalışmaların eğilimleri araştırılması için google akademik ve proquest veri tabanları kullanılarak analizler yapılması tavsiye edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Balcı, A. (2007). *Sosyal Bilimlerde Araştırma, Teknik ve İlkeler*. Ankara: PegemNet Yayıncılık.
- Bauer, M. W. (2003). Classical content analysis: A review. In M. W. Bauer & G. Gaskell (Eds). *Qualitative researching with text, image and sound* (131-151). London: Sage Publication.
- Bilgin, Y. N. (2018). *Lise Öğretmenlerinin İş yeri Arkadaşlık ve Okul Kültürü Alguları Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Buluç, B. (2013). *Eğitim Yönetiminde Kuram ve Uygulamalar* (S. Özdemir, Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Bursalıoğlu, Z. (2015). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: Pegem Akademi.
- Celep, C. (2002). İlköğretim Okullarında Öğrenme Kültürü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 8, 356-373.
- Deal, T. E., & Peterson, K. D. (1990). *The principals's role in shaping school culture*. Washington, D.C.: Department of Education, Office of Educational Research and Improvement, U.S.: Government Printing Office.
- Fırat, N. (2007). *Okul Kültürü ve Öğretmenlerin Değer Sistemleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Kozlu, C. M. (1986). *Kurumsal Kültür*. İstanbul: Defne Yayıncılık.
- Köse, Ö., Kalyoncu, M., Karataş, K., Erol, A. E., Usta, E., Demiralp, O. Ve Karaman, U. (2010). *Hoş Geldin Öğretmenim*. Ankara, MEB. 25-26.
- Recepoglu, E. (2014). *Okul Kültüründe Liderlik, Nezahat Güçlü* (Editör). Okul Kültürü. Ankara, Pegem Akademi Yayınları, s. 205-240.
- Salanda, J. (2011). *Fundamentals of Qualitative Research: Understanding Qualitative Research*. Oxford University Press, Newyork.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçmelerde Güvenirlik ve Geçerlik*. Ankara: Sözkese Matbaacılık.
- Şişman, M. (2014). *Örgütler ve Kültürler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Terzi, A. R. (2005). İlköğretim Okullarında Örgüt Kültürü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi* (43), 423-442.
- Terzi, A. R. (2016). *Örgüt Kültürünü Değiştirmek*. Ankara: Detay Yayıncılık.